

29:3

I en fastighet har källaröversvämning inträffat på grund av stopp i en självrensande ledning i den allmänna avloppsanläggningen. Hindret i ledningen har bedömts som resultatet av en längre tids ansamling av fasta föremål. Kommunens underlåtenhet att under lång tid kontrollera ledningen har ansetts grunda skyldighet att ersätta fastighetens ägare för lidna skador.

R.R. äger en fastighet i östra delen av Katrineholm. Den ingår i verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning. Fastigheten bebyggdes 1966 med enplansvilla med källare. Samma år anlade kommunen ledningar för renvatten samt för spill- och dagvattenavledning i gatan utanför fastigheten, varvid fastigheten anslöts till den allmänna va-anläggningen. Fastighetens dräneringsledningar kopplades till kommuns spillvattenledning.

Den 2 november 1981 upptäckte R.R. att fastighetens spillvatten inte rann undan på normalt sätt. Orsaken till det befanns vara ett stopp i en brunn som tillhör kommunens spillvattennät. Brunnen – nr 311 – ligger i gatan utanför fastigheten. Kommunen slamsög brunnen varvid stoppet avlägsnades. Den 8 november 1981 konstaterades fuktangrepp i fastighetens källare. Skador hade uppstått på bl.a. golv, socklar och isolering.

R.R. påstod att skadorna uppkom till följd av stoppet i kommunens ledningsnät och yrkade ersättning för dessa.

Kommunen vitsordade att skadorna uppkommit på grund av stoppet i brunn 311 men bestred yrkandet.

R.R. anförde: Vid slamsugning av brunn 311 hittades en sprängsten med rektangulär form, som var cirka 20 cm bred. Detta iaktogs av en granne till honom som var närvarande vid slamsugningen. Stoppet i brunnen måst ha byggts upp kring stenen – förmodligen under lång tid. Eftersom stenen inte kan ha följt med vattnet måste den ha legat där från början – men då på ett sätt som inte hindrade vattenföringen – eller ha fallit ner i brunnen i samband med arbetena på gatan. Det åligger kommunen i egenskap av huvudman för den allmänna anläggningen att fortlöpande tillse att ledningssystemet fyller sin funktion. Däri ingår att kontrollera att brunnar hålls rena. Kommunen måste därför i första hand anses ha varit vårdslös genom att man inte observerat att stenen fanns i brunnen. I andra hand görs gällande att kommunen har ett strikt ansvar för skadan enligt va-lagen.

Kommunen genmälde: Det är inte klart vad som orsakat stoppet eller vad det bestått av. Vid slamsugningen uppmärksammades att föremål sögs loss ur brunnen. Det kan inte vitsordas att stoppet berott på förekomsten av en sten av den storlek som R.R. gör gällande. Det bestrids också att arbeten har utförts på ledningen eller i gatan som kunnat medföra att en sten av påstådd storlek fallit ner i brunnen. Andra fastigheter har dock anslutits till ledningsnätet uppströms R.R:s fastighet efter 1966. Det är osannolikt att något föremål lagts ner i brunnen av utomstående, t.ex. av barn. Brunnslöcket väger cirka 50 kg och kan lyftas endast med särskilda verktyg. De föremål som föranlett stoppet kan i stället ha kommit via brunnarna på servisledningarna. Locken på dessa brunnar kan relativt enkelt lyftas bort. Stoppet måste ha byggts upp under lång tid. – Ledningssystemet i området är av s k självrensande typ. Lutningen på ledningarna uppströms fastigheten är 9,6 promille. Det görs gällande att det inte behövs någon särskild tillsyn av systemet. Kommunen har inte heller något särskilt program för tillsynen av området. Gatukontoret rensar årligen cirka 25 stopp, varav några inträffar på de självrensande delarna av ledningsnätet. Det kan inte begäras att kommunen skall registrera vad som orsakat varje stopp. Den personal som utförde slamsugningen av brunn 311 har inget minne av att det skulle ha funnits en sten av den av R.R. påstådda storleken. Kommunen följer VAV:s normer för kontroll av ledningssystemet.

Va-nämnden yttrade:

I 12 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar är föreskrivet att allmän va-anläggning skall vara försedd med de anordningar som krävs för att den skall fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Det ankommer på huvudmannen för anläggningen att se till att dessa krav uppfylls. Brister huvudmannen härutinnan kan fråga uppkomma om tillämpning av 29 § nämnda lag, enligt vilket lagrum part som överskridit sin rätt eller eftersatt sin skyldighet i förhållande till den andre skall återställa vad som rubbats eller fullgöra vad som eftersatts samt ersätta skadan. Det är här fråga om ett ansvar som gäller i princip oberoende av vållande. Bland de anspråk som kan ställas på en avloppsanläggning ingår uppenbart ett krav på ett sådant utförande att anläggningen under normalt förekommande och förutsebara betingelser avbördar tillrinnande vattenmängder på åsyftat sätt och utan risk för inflöde i den va-installation som i enlighet med gällande bestämmelser kopplats till anläggningen. Vidare måste krävas att huvudmannen ägnar va-anläggningen ett

sådant mått av tillsyn att risken för störningar i anläggningens funktion och därmed risken för skador på anslutna fastigheter nedbringas i skälig omfattning.

Det är ostridigt mellan parterna att skadorna på R.R:s fastighet orsakades av ett stopp i brunn 311. Utredningen ger inte stöd för R.R:s påstående att stoppet orsakades av en större sprängsten. Tvärt om talar övervägande sannolikhet för att stoppet – såsom kommunen har hävdad – byggdes upp under längre tid av mindre föremål. Då uppkommer frågan om kommunen är ansvarig för skador på grund av bristande tillsyn av ledningsnätet.

Det krav på tillsyn som åligger kommunen gör sig naturligtvis inte gällande med samma styrka ifråga om ett självrensande som ett icke självrensande ledningsnät. Det ligger i sakens natur att det senare måste inspekteras och eventuellt rensas regelbundet och tämligen ofta. Men att generellt lämna självrensande ledningsnät utan tillsyn kan inte – som kommunen har hävdad – anses godtagbart. Även ett sådant kan av skilda orsaker drabbas av nedsatt funktion. I Katrineholm inträffar det enligt kommunens uppgifter några gånger om året. Kommunen har upplyst att den aktuella ledningssträckan inte har inspekterats sedan den anlades, dvs. på 15 år, och att man under den tiden har anslutit ytterligare fastigheter till ledningen. Det är uppenbarligen särskild risk för att främmande föremål kommer in i ledningar när nya fastigheter ansluts till dem. Denna avsaknad av kontroll av ledningssträckan får anses innebära att va-anläggningen inte har uppfyllt skäliga anspråk på säkerhet. Kommunen har därigenom åsidosatt sin skyldighet mot R.R. och skall alltså förpliktas att ersätta skadorna. Om beloppets storlek och räntan råder inte tvist. R.R:s talan skall alltså bifallas.

Va-nämnden förpliktade kommunen att till R.R. utge yrkat skadestånd.

Beslut: 1986-04-01, BVa 65

Mål nr: Va 53/85